

SVENSKA MUSLIMER FÖR FRED OCH RÄTTVISA

Stockholm 2018-08-29

Till
Regeringskansliet
Kulturdepartementet
103 33 Stockholm
ku.remissvar@regeringskansliet.se

Remissvar från Muslimiska Fredsrörelsen – Svenska Muslimer för Fred och Rättvisa (SMFR) på betänkandet Statligt stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige SOU 2018:18

INLEDNING

Svenska Muslimer för Fred och Rättvisa (SMFR) inkommer härmed med synpunkter på utredningen "Statligt stöd till trossamfund i ett mångreligiöst Sverige" SOU 2018:18.

Området är angeläget för oss då vi har flera religiösa samfund som nära samarbetspartners och då många av våra medlemmar är verksamma i något religiöst samfund.

Som freds- och ungdomsrörelse som arbetar med bland annat mänskliga rättigheter, existentiella livsfrågor och fredarbete har vi ett stort intresse i detta, då vi tror på vikten av levande samfund för att stärka det civila samhället och samhällsengagemanget i Sverige. Med det som bakgrund ställer vi oss bakom att utredningen har demokrati, mänskliga rättigheter och rättighetsbärande principer som utgångspunkter. Vi har däremot en del kritiska invändningar och några punkter där vi bejakar utredningens förslag. Rubrikerna nedan relaterar till betänkandets Del B; Bedömningar och förslag.

10.3.6 POSITIVT ATT INRÄTTA ETT SÄRSKILT STÖD FÖR UTBILDNING OCH FORTBILDNING AV TROSSAMFUNDS FÖRETRÄDARE OCH ANSTÄLLDA

Det är ett bra förslag om ett särskilt stöd till utbildning då det är viktigt att det byggs upp kunskap och kompetenshöjande insatser inom trossamfunden i ett led av att kraven höjs och trossamfundens roll i samhället ständigt är i utveckling.

SMFR har kompetens att genomföra folkbildningsinsatser för att värna om och stärka ett demokratiskt och rättighetsbaserat samhälle med ingående kunskap inom teologi, mänskliga rättigheter, samhällsfrågor, organisationsarbete och existentiella frågor. Vi vet av egen erfarenhet att det behövs särskilda medel för att resurssvaga samfund ska kunna delta. Detta är särskilt viktigt för grupper och individer som har liten eller ingen kontakt med offentlig sektor eller andra medaktörer i samhället. Utbildning och information skulle hjälpa de till att få mer

insikt om hur de i deras roll skulle kunna förverkliga olika initiativ som skulle medföra en ökad effektivisering av sin verksamhet såväl som kunna bidra till att bredda sitt sociala nätverk.

10.3.4 Avgiftshjälpen bör ej kopplas samman med det finansiella stödet

Utredningen menar att det är bra att stärka trossamfundens förutsättningar för egenfinansiering, exempelvis genom att öka antalet medlemmar och betjänande som använder avgiftshjälp. Men med förslaget att även avgiftshjälpen ska dras in om ett trossamfund mister sitt stöd så ser vi att det förmodligen skulle få många samfund att söka sig bort från avgiftshjälpen och istället ordna med medlemsavgifter direkt till trossamfundet för att bli mindre sårbart som samfund. Vi tror alltså att det kommer få motsatt effekt. Vi föreslår därför att inte inkludera avgiftshjälpen i det stöd som kan dras in.

11.3.2 EN SNÄV DEFINITION AV RELIGION

Vi tycker att definitionen av religion är något snäv. Utredaren är själv inne på det men finner ändå definitionen som den bästa för att vägleda vilka som ska beviljas stöd. På sid 26 står att läsa: "Utredningen föreslår därför att med begreppet trossamfund ska avses en gemenskap som utövar religiös verksamhet genom gudstjänst, bön, meditation eller ritualer". Vi menar att definitionen är präglad av ett sekulärt, individualistiskt och introvert synsätt som inte bejakar religion som del av ett större sammanhang och av ett samhälle. Verksamhet som fredsfrämjande, socialt arbete, terapi/rådgivning, barn och ungdomsverksamhet eller annan verksamhet där religion och andlighet har en stor påverkan, finns i betydligt mer än i det som nämns ovan.

Vi menar att religion och religiöst utövande inte enbart kan begränsas till den privata sfären och att religiöst utövande människor måste få utgöra en naturlig del av samhället.

Som utredningen själv är inne på kan religion förstås som enskilda människors identitetsbildning men också som något kollektivt (sid 255-256.) Det finns behov av fortsatta gemensamma samtal mellan det offentliga och civila samhället hur religion ska förstås och spela roll i ett demokratiskt och mångfaldigt Sverige där religion utgör en naturlig och självklar del av samhället samtidigt som statens lagstiftning och maktutövning förblir sekulär i den mening att den förhåller sig neutral till ateism, religion och andra livsåskådningar i sitt utövande av offentlig makt.

12.8.4 BEHOV AV ETT TYDLIGT DEMOKRATIKRITERIUM

Vi ser behovet av ett tydligt formulerat demokratikriterium som inte är för generellt skriven - där det är tydligt vad som kan leda till vilka konsekvenser och vad som inte kommer leda till konsekvenser. Vi förstår att detta kan vara svårt

men det är ändå viktigt att sådant är tydligt så att implementeringen av exkluderingsprinciperna som grundar sig på demokratikriteriet inte blir något som kan tolkas godtyckligt – i synnerhet med tanke på det föreslagna exkluderingsprincipernas sanktioners proportionalitet och retroaktivitet.

12.8.5 PROBLEM MED EXKLUDERINGSPRINCIPER

När det gäller exkluderingsprinciperna har vi följande invändningar:

- Vi tror att det är bättre att ha positiva kriterier för stöd. Det vill säga, stöd ska ges för insatser som ska åstadkomma något. Liksom stöd som stärker en tilltro på vad som kan åstadkommas i samarbeten mellan aktörer i det civila samhället eller som tillgodoser människors andliga och existentiella behov och känsla av trygghet och tillhörighet i samhället.
- Vi ser det som problematiskt att ett samfund kan drabbas "indirekt" genom att andra missköter sig. Det är svårt för trossamfund att ta ansvar i många led. *"Trossamfundens liksom församlingars, företrädares och föreläsares ageranden kan ligga till grund för exkludering"* (se också sid.31). Vågar mindre samfund ta emot bidrag om det visar sig att en extern föreläsare inte "håller måttet" och därmed krav på återbetalning?

Exkluderingsprinciperna riskerar att viktiga möten och samtal uteblir, vilket också innebär inskränkning av det fria ordet. Det riskerar också att slå olika hårt mot olika samfund beroende på socialt tryck i vissa frågor som godtyckligt kan skapas.

För mindre och resurssvaga trossamfund är det inte helt enkelt att ha koll på allt som sker i samtliga mindre lokala församlingar och alla anknutna personers uttalanden och kopplingar. De resurserna finns helt enkelt inte. Det är också svårt att tvinga folk att i förväg redogöra för exakt vad de ska säga innan de ställer sig upp och talar eller alltid veta allt en person gjort och sagt i sitt liv, vilket gör att ett samfund helt enkelt aldrig kan värja sig för något sådant. Skulle man också införa sådana rigorösa prövningar innan folk får förtroenden eller möjlighet att engagera sig så skulle samfunden också lätt kunna bli väldigt isolerade och slutna samt mer misstänksamma mot främlingar vilket också ofta går emot många samfunds aspirationer på att vara öppna, välkomnande, förlåtande och inkluderande platser för människor i olika stadier av sitt liv.

Vi anser att den huvudsakliga utgångspunkten för sanktioner istället bör vara att fokusera på samfundens reaktion, policys och perspektiv till uttalanden som enskilda individer gör och inte på de enskilda individernas ageranden. Fokus och tyngden på sanktionerna bör ligga på systematisk och strukturellt plan och inte triggas igång på grund av enskilda avvikelser hos enstaka individer.

Agerar individer på ett sätt som anses strida mot lagen eller i en annan anda än som uppges i bidraget så bör inte hela samfund bli kollektivt bestraffat. En annan invändning är hur långt tillbaka i tiden som ett samfund kan bli sanktionerad eller krävas på utbetalat bidrag. Om ett mindre samfund kan

SVENSKA MUSLIMER FÖR FRED OCH RÄTTVISA

bli återbetalningsskyldig för försyndelser som enskilda individer gjort någon gång i sitt liv långt bakåt i tiden så skapas enormt stora risker med att mottaga sådant stöd.

- Exkluderingsprinciperna så som de är formulerade just nu skapar en risk att samfund antingen helt frigör sig från de regleringar som finns eller blir mer isolerade då riskerna med att associeras till individer som någon gång gjort något som anses vara olämpligt historiskt eller i framtiden kan bli förödande.

12.8.5 POSITIVA ASPEKTER MED EXKLUDERINGSPRINCIPER

Det som kan sägas vara positivt med ett exkluderande demokratikriterium är att beslutsmyndigheten har bevisbördan, vilket är ett bra förslag som innebär mer rättsäkerhet.

Samtidigt innebär exkluderingsprinciper att man inte direkt försöker reglera vad trossamfunden ska göra även, om man försöker styra vad man inte ska göra.

14.5 OM SST SOM MYNDIGHET FÖR STATLIGT STÖD

Det är ett bra förslag att SST är myndigheten som har kompetens och ansvar. Vi tolkar det som att STT har ansvar för det ekonomiska stödet. För det råd som föreslås är sammansättningen viktig. I rådet ska det finnas kompetens om de religiösa sammanhangen och kompetens som värnar demokrati, mänskliga rättigheter och det rättighetsbaserade.

Tillämpningen blir avgörande för konsekvenserna för trossamfund och församlingar

Som civilsamhällesorganisation som träffar många människor som samlas i olika samfund och utgör en viktig plats för oss att hitta socialt engagemang - så ser vi stora risker för kriterierna så som de är formulerade. Vi tror att det kan få till effekt att det skapas större distans mellan samfund och stat. Att konsekvensen blir mindre samtal och dialog i en gemensam färdriktning samt öppnar dörren för att samfund hellre söker sig till andra finansiella strukturer än den som staten erbjuder - vilket i sin tur också leder till en ökad fraktionisering i samhället.

Med förhoppning att våra inkomna synpunkter tas under beaktande.

För eventuella uppföljande frågor ber er vi er kontakta
Yasri Khan@muslimerforfred.org tfn 0735131924

För Muslimska Fredsrörelsen

Shaimaa Abdelhadey
Förbundsordförande

Amir Dabboussi
Förbundsordförande

Yasri Khan
Generalsekreterare